

Tanguy Marie POULIQUEN

ČAR NOVIH TEHNOLOGIJ IN TRANSHUMANIZEM

115 vprašanj

DRUŽINA

Tanguy Marie POULIQUEN

ČAR NOVIH TEHNOLOGIJ IN TRANSHUMANIZEM, 115 VPRAŠANJ

Naslov izvirnika:

Fascination des nouvelles technologies et transhumanisme, 115 questions

©Éditions des Béatitudes, 2017

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2022

© ilustracij: Brunor, www.brunor.fr

Prevod: Drago Ocvirk

Spremna beseda: Bojan Žalec

Jezikovni pregled: Matic Pavlič

Oblikovanje naslovnice: Melita Rak

Grafična priprava: Družina d. o. o.

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Zanjo: Tone Rode

Naklada: 400 izvodov

Tiskano v Sloveniji

Ljubljana 2022

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga sofinancira
Javna agencija za knjigo Republike Slovenije v letu 2022.

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na:

www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

001:17
62:17
17:001

POULIQUEN, Tanguy Marie

Čar novih tehnologij in transhumanizem : 115 vprašanj / Tanguy Marie Pouliquen ;
[prevod Drago Ocvirk ; spremna beseda Bojan Žalec]. - Ljubljana : Družina, 2022

Prevod dela: Fascination des nouvelles technologies et transhumanisme, 115 questions
ISBN 978-961-04-0845-1
COBISS.SI-ID 77551619

KAZALO

ZAHVALA	5
KAZALO	7
BOJAN ŽALEC: DIGITALIZACIJA IN UMETNA INTELIGENCA:	
IZZIVI ZA FILOZOFIJO, TEOLOGIJO IN CERKEV	9
1. Digitalizacija in umetna inteligenca	9
2. Izzivi digitalizacije	12
3. Vmesno, zmerno stališče	15
4. Zaključek	17
Reference	18
PREDGOVOR	
Ali so zasloni naši najboljši prijatelji?	19
UVOD	
Civilna čuječnost pred osrednjo vlogo tehnike:	
zavračanje transhumanistične prve pomoči	23
1. Vedno več očaranosti	25
2. Ali naj Narcis nadomesti notranjega človeka?	26
3. Kje si, Adam?	28
I. PRESENETLJIVI VZNIK TRANSHUMANIZMA:	
»Kar vidimo, da se poraja v tehničnem razvoju, moramo jemati resno.«	31
4. Tehnika pritiska na pospeševalnik	33
5. Nove zasvojenosti, nove fantazme	34
6. Terminator v hiši	36
7. Nenadzorovani zdrsi v Silikonski dolini	38
8. Robot v rumeni majici	39
9. Ekonomija prekinitve	42
10. Še kar naprej osvajanje (divjega) Zahoda	43
11. Gnetljivo javno mnenje	45
12. »Pusti pri miru moje možgane«	46
13. Ameriško strateško vodstvo	46
14. Previdnost Evropske komisije	48

15. Pragmatizem evropskega parlamenta.....	49
16. Znanstvena fantastika postaja resničnost.....	51
17. Ti boš človek-naprava, moj sin!.....	52
18. Od velikega poka do malega poka (<i>Big Bang – Small Bang</i>).....	53
19. Zainteresirani zdravstveni nadzor.....	55
20. Virtualno Bog.....	56
21. Daljinsko vodeni možgani.....	57
22. Herkulove proteze.....	59
23. Digitalno kopiranje in lepljenje.....	60
24. Kloniranje prihaja na prvi tir?.....	61
25. Spodobni evgenizem.....	64
26. Biološki skalpel proti »Varovanemu območju«.....	66
27. Umetni zarodek.....	68
28. Na novo spisati naravo.....	69
29. Dražba osebnih podatkov.....	70
30. Predvidevanje je moč.....	71
31. Prekoračitev elektronske hitrosti.....	73
32. Digitalno posilstvo.....	74
33. Dobri podatki?.....	75
34. Nekoč nepredstavljiva hipoteza.....	77
35. Ko bo umetna inteligenca pustila človeka ob strani.....	78
36. Novi <i>business model</i> / poslovni model.....	80
37. Opaziti trojanskega konja.....	81
Zaključek prvega dela.....	82
II. H+ FASCINANTNA TRANSHUMANISTIČNA IDEOLOGIJA:	
»neomejena« tehnološka nadgradnja človeštva«.....	85
38. Lastno izboljšanje samega sebe s prestopanjem meja.....	86
39. Sanje o nesmrtnosti.....	87
40. Človeška gnetljivost.....	88
41. Prevzeti nadzor nad evolucijo.....	89
42. Ni omejitev za napredek.....	90
43. Transhumanistična znanstvena religija.....	91
44. Vsestranski planetarni projekt.....	92
45. Načrtovani konec <i>homo sapiensa</i>	93
46. Naravna revolucija se ne more nadaljevati.....	94
47. Posthumanistični Rubikon.....	95
48. Izboljševalni beg pred težavami.....	96
49. Neznane humanizmu naproti.....	97

50. Zbogom Darwin, dober dan umetna evolucija	98
51. Nove temeljne pravice	99
52. Načelo previdnosti verzija 3.0	101
53. Sveto tehnike	103
54. Konec brkljanja	104
55. Služba genetska prve pomoči	106
56. Odstavljeni človek	106
57. Nova knjiga Nastanka – Geneze	107
58. Obnovljiva biološka energija	108
59. Človek ni nič drugega kakor ogromen kup atomov	109
60. Tavajoča evolucija	110
61. Zapolniti duhovno praznino	110
62. Možgani kot duh	111
63. Prepovedano vračanje nazaj	112
64. Krepost egoizma	113
65. Na slepo srečo na virtualnih livadah	114
66. Digitalna Pandorina skrinjica	115
67. Plusi in minusi	116
68. Prihodnji tehnološki cunami	117
69. »Novemu« svetu naproti	118
70. Končno »odraslo« človeštvo	119
71. Ustavimo naravno loterijo	121
72. »Tehnološki« napredek kot veroizpoved	122
73. Optimizem prepuščen toku	124
74. Biološka verzija enakosti	125
Zaključek drugega dela	127
 III. TEHNOKRATSKA KULTURA: DANAŠNJI »OPIJ ZA LJUDSTVO«?	
Odgovor celostnega humanizma na transhumanistično tehnicistično očaranost	131
75. Človeško dostojanstvo ... vsemu navkljub	134
76. »Ohranjati« vrt stvarstva	135
77. Hvalnica notranjemu življenju	137
78. Vrnitev k misli in izkušnji	138
79. Proti državi-varuški	140
80. Novonarkotična tehnika	141
81. Samotni digitalni pobeg	142
82. Vpitje proti ideološki strpnosti	143
83. Za krepostni dodatek duše	144
84. Ponovno odkrita ponižnost	145

85. Sprevržena zloraba	148
86. Resnica brez algoritma	149
87. Utapljanje depresije v tehničnem koktajlu? Ni zame!	150
88. Kakovost ponovno odkrite vezi	151
89. Mednarodna agencija za nadzor transhumanizma	152
90. Mreža tehniškega sistema	153
91. Ponovno prisvajanje človeške programske opreme	154
92. Uspešna inkarnacija proti tekmovalnim strojem	156
93. Vedno, moja draga, »te bom povzdigoval«	157
94. »Pridušen terorizem« tehnologije	158
95. Načrtovana implozija človekovih pravic	159
96. Self made God	161
97. Uživanje prepovedanega sadu	162
98. Najboljše za dobro počutje	163
99. Libertinski junak in klečeplazna ovca	164
100. Skrita strategija	166
101. Duhovni boj na smrt	167
102. Ponovno najti <i>copyright</i>	168
103. Svežina človeškega soka	170
104. Pred odločilno izbiro	172
105. Čast resnične svobode	173
106. Presenetljiva navzočnost Boga	174
107. Vrnitev k pomenu meje	174
108. Sklonjene glave v slepi ulici	176
109. Štiri osnovne razsežnosti spoštovanja	178
110. Oseba ni nikoli odpadek	180
Zaključek tretjega dela	182

ZAKLJUČEK

Izhod iz zasvojenosti od fascinantnih moči tehnike je stalna priključenost na notranje življenje.	185
111. Iskanje neskončnosti ... s pobožanstvenjem	188
112. Kultiviranje celotnega človeka	189
113. Zastonjski dar življenja	190
114. Kristus, vir preobilja	192
115. Spoznaj samega sebe v resnici	193

EPILOG

Naravnost proti nadgrajenemu človeku gremo. Pa kaj? »Postanimo resnično svobodni!«	197
---	-----

DODATEK 1	
Štiri stopnje celostne izgradnje osebe	203
DODATEK 2	
Nezmožnost tehnike, da bi pomirila občutja tesnobne pred smrtjo	205
DODATEK 3	
Počlovečujoče tehnično delovanje in upravičena avtonomija znanosti	207
DODATEK 4	
Človek, ustvarjen po Božji podobi, sodelavec, ne izboljševalec	209
DODATEK 5	
Ovrednotenje tehnik izboljšanja	211
DODATEK 6	
Sintetična biologija	213
DODATEK 7	
Proti instrumentalizaciji ljudi: »osebno spremljanje rasti«	214
DODATEK 8	
Globalizacija nove tehnokratske kulture	217
DODATEK 9	
10 novih zapovedi za dobro življenje s svojimi zasloni (računalnik, televizija, video igre, mobilni telefon, pametni telefon, iPhone ...)	220
DODATEK 10	
Indeks glavnih navedenih avtorjev	222
SPREMNA BESEDA	227

PREDGOVOR

Ali so zasloni naši najboljši prijatelji?

Povejmo nekoliko poudarjeno zgolj zato, da izzovemo razmišljanje. Jutri vsi digitalizirani? Vsi nadgrajeni? Vsi nadzorovani? Ali sploh še ljudje? Ta knjiga vabi k čuječnosti, hkrati pa poskuša na preprost način predstaviti zapleteno področje. Obravnavamo namreč vprašanje vpliva tehnike in še posebej novih tehnologij na spoštovanje človeške osebe. Cilj te knjige je boljše razumevanje odslej prevladujoče vloge tehnologije v vsakdanjem življenju. Tehnika se iz preprostega sredstva – orodje v službi človeka in veščine, kako živeti skupaj – spreminja v najpomembnejšo stvar. Družba se digitalizira. To je zaskrbljujoče, a tudi očara.

Zasloni prodirajo v našo vsakdanjost. Dnevno se z njimi posvetujemo več desetkrat, celo več kot to. Prebivalec Združenega kraljestva naj bi v povprečju 221-krat preveril svoj pametni telefon in 140-krat računalnik (ugotavlja Tecmark). Mladi odrasli v ZDA, ki imajo iPhone, ga v povprečju odprejo 123-krat na dan (ugotavlja Kantar) in so več kakor pet ur pred temi zasloni, če temu prištejemo še televizijo, pa osem ur. V Franciji ima pameten telefon 60 % odraslih, 97 % mobilnik, 8 deskarjev od 10 je hiperpovezanih, se pravi, da dostopajo do svetovnega spleta z več naprav (ugotavlja Médiamétrie), 20 % jih zatrjuje, da ne more živeti brez svetovnega spleta na svojem mobilniku, 22 % jih stalno preverja, če so dobili kakšen SMS ali e-pošto (ugotavlja Kantar), 30 % povprečnega delovnega časa je posvečeno preverjanju teh naprav (ugotavlja Jeantet). So naši zasloni naši najboljši prijatelji? Na srečo se vse bolj krepi zavest, da je nekaj narobe. Francosko delovno pravo je 1. januarja 2017 določilo »pravico do odklopitve«. Vendar pa imajo zgornje številke skupni imenovalec: tehnika je postala del nas. Zakaj? Zato ker nas njena moč očara. In če pomislimo, da se bo vse samo še pospešilo!

Z globalizacijo se potihoma uveljavlja nova kultura, in ta je tehno-kratska. Pred nami je resnična kulturna sprememba. Možno je, da bo človeško bitje zaradi križanja informacijskih in bioloških ved »spremenjeno«, »predružačeno« in »nadgrajeno«. Možnost, da prestopimo naše sedanje stanje do konca stoletja, je 50 %, pravi Martin Rees (v delu *Our Last Century / Naše poslednje stoletje*), ki je predstojnik Newtonove katedre v Cambridgeu. Če so organske snovi naših možganov »presnovno in kemijsko omejene«, pojasnjuje, pa neorganske snovi računalniške tehnologije »nimajo takšnih omejitev«. Po mnenju tega angleškega astrofizika se soočamo z možnostjo »post-organske dobe človeka«. Jean-Claude Heudin, francoski strokovnjak za umetno inteligenco, ima transhumanistične projekte tako za »utopične« kot za »nočno moro«. Trdi, da večina resnih znanstvenikov ne pristaja na transhumanistična stališča. Drugi astrofizik, slavní Stephen Hawking, opozarja: »Preproste oblike umetne inteligence, ki jih že imamo, so se izkazale za zelo koristne. Mislim pa, da bi razvoj popolne umetne inteligence lahko človeštvo pokončal.« Jean-Guilhem Xerri, medicinski biolog – avtor referenčnega dokumenta za francoske škofo leta 2013 – alarmantno opozarja in nas vabi, naj razmislimo o transhumanizmu »preden« se zgodi, da ne bi bili nanj obsojeni, »potem« ko se bo že zgodil. Vprašanje transhumanizma nas ne pušča ravnodušne. Izprašuje nas o pojmovanju človeka. Premisliti moramo fascinacijo nad odsotnostjo omejitev, jo natančneje razkriti, da nas jutri ne bi preplavila. To je namen te knjige.

Nove zmožnosti tehnologij tako silno presegajo dosedanje, da nimajo z njimi nič skupnega. Fascinirajo že zaradi svoje učinkovitosti – pomislimo samo na tehnološke naprave, ki omogočajo, da slišimo, vidimo, premikamo roko ... Poteka že tretja tehnična revolucija v manj kot šestdesetih letih. Gre za edinstveno pospešitev v zgodovini tehnologij, pa tudi družb. Po informacijski revoluciji (šestdeseta leta) in digitalni s svetovnim spletom (devetdeseta leta) se pred našimi očmi odvija postopno zbliževanje novih tehnologij, ne da bi ga zares dojeli. To »veliko zbliževanje« imenovano tudi »NBIC zbliževanje«, omogoča vzajemno interakcijo štirih tehnologij: Nanotehnologije (tehnologije zelo majhnih delcev), Biomedicine (tehnologije živega), Informatike (informacijske in računalniške tehnologije) ter Kognitivne oziroma spoznavne vede (tehnologije možganov in umetne inteligence). Zbliževanje teh štirih tehnologij se kaže kot glavna novost. Omogoča namreč strukturno delovanje na človeka. »Ljudje spoznavanja (*cognition*) lahko človeka mislijo, ljudje nanotehnologij, ga lahko zgradijo, biologi ga lahko razvi-

jajo, ljudje informatike pa nadzorujejo» (Roco-Bainbridge, NSF, redaktor referenčnega besedila o NBIC).¹ Človek postaja »inženir razvojnih procesov, *designer* oziroma oblikovalec evolucije« (Jean-Pierre Dupuy).

Transhumanizem je ideologija, ki spodbudno vpliva na to tehnološko zbliževanje in ki pojmuje človeka na osnovi novih tehnoloških zmogljivosti. Človeka hoče skoraj neomejeno umetno nadgraditi in, če je treba, spremeniti njegovo identiteto. Ta miselni tok, ki je v glavnem materialističen, ateističen in utilitarističen ter prihaja k nam z druge strani Atlantskega oceana, Kitajska in Japonska pa sta prav tako vključeni vanj, ni zgolj modna muha. Prenašajo ga namreč najmočnejši finančni dejavniki na planetu in podpirajo številni lobiji. Stališča te ideologije kličejo po razmisleku o človeku vse do njegovih temeljev. Vabijo nas k čuječnosti in delovanju po vesti. Prej, ko to storimo, bolje bo!

Želimo si, da zasloni ne bi nadomestili misli, da reševanje problemov ne bi zamenjalo odprtosti za skrivnost oziroma misterij (Gabriel Marcel),² da tehnika ne bi ustvarjala duhovne lenobe, marveč veliko-dušnost. Želimo ponotranjiti misel filozofa Gustava Thibona:

»Jutrišnji človek bo lahko z meditacijo obvladoval svoje stoletje in ustrezno presojal spremembe, ki se bodo odvijale pred našimi očmi zaradi napredovanj tehnike, običajev in mod. Meditacija bo njegova edina priložnost, da ubeži bolj silovitim družbenim pritiskom kot kdaj koli doslej, zaradi vedno večje moči medijskih sredstev. Meditacija, ki je samotno dejanje, cepi prebivalstvo proti črednim boleznim, proti epidemijam javnega mnenja. Največji imperativ modernega človeka je znati reči ne, ko je to treba, in to tolikokrat, kolikorkrat je treba. Jutrišnji človek bo toliko bolj potreboval meditacijo, ker se bo več posvečal dejavnosti. Meditacija bo zato po eni strani protiutež dejavnosti, po drugi pa mu bo dajala smisel, da ubeži tako razpršitvi, notranji razdrobljenosti, kot tudi tehnokratski centralizaciji, da bo odporen na pravila, vsiljena od zunaj, s strani tistih, ki v sebi ne najdejo razloga za življenje in delovanje. Zaradi

¹ Op. prev. Roco, C. Mihail in Brainbridge, S. William. 2002, *Converging Technologies for Improving Human Performance: Nanotechnology, Biotechnology, Information Technology, and Cognitive Science*. National Science Foundation. To poročilo je temeljno delo v literaturi o približevanju teh ved.

² Op. prev. Gabriel Marcel je bil francoski krščanski eksistencialist. Njegova dela so osredotočena na posameznikove težave v moderni tehnološki družbi. Zato se je veliko ukvarjal z vprašanjem človeka in postavil razlikovanje med problemom in skrivnostjo, misterijem. *Problem* je nekaj, kar je pred nami, zunaj nas, in ga (lahko) rešimo; *skrivnost* pa je nekaj, v kar smo vpeti, vključeni (na primer življenje, bitje), in je zato ne moremo nikoli objektivirati, jo posledično problematizirati in s tem gledati od zunaj. To misel razvija v delu *Le Mystère de l'être / Skrivnost bitja*.

same moči, s katero razpolaga sodoben človek, je zahteva po notranjem življenju nujna.»

Najprej čuječnost duha in varovanje notranjega človeka! Premagovanje transhumanizma zahteva po eni strani pogovarjanje z njim brez mračnijaštva, po drugi pa ločevanje plev od dobrega zrnja. Povejmo naravnost: napredovanje obnovitvene medicine omogoča presenetljive ozdravitve.

Da bi dodobra osvetlili to razločevanje, bomo **v treh delih** predstavili nove gospodarske in družbene okoliščine, ki omogočajo vznik in vzpon transhumanizma. Ta je široko odprt za nove tehnologije in zaznamovan z duhom »preloma« (I. del). Potem bomo na osnovi tega, kar pravi transhumanizem o sebi, poskušali razumeti njegova individualistična, materialistična in tehnokratska stališča (II. del). Nazadnje bomo nasproti temu okrnjenemu pogledu na človeka postavili in spodbujali celostno spoštovanje človeka v duhu judovsko-krščanskega humanizma (III. del).

Za lažje branje te knjige, ki je pedagoško usmerjena, bomo zastavljali vprašanja – natančno **115 vprašanj**: število 115 je v Franciji telefonska številka za brezdomce v stiski – in navedli literaturo ali spletno stran za nadaljnje branje. Navedki so v glavnem iz virov na koncu knjige, še posebej tistih, ki so označeni z enim plusom ali dvema (+ ali ++). Glede na prvenstveno pedagoški namen te knjige bi bilo preveč utrujajoče, če bi navajali vse vire. Ker naslavljamo **široko občinstvo** in mu poskušamo obravnavano snov čim bolj približati, kakšno misel nameramo večkrat ponovimo.

Izbirate lahko **med štirimi vrstami branja**. Začnete pri temah, ki jih napovedujejo oštevilčeni naslovi. Preberete najprej strnjene vsebine v predgovoru, uvode in zaključke kot tudi bolj poudarjene uvodne in sklepne besede. Seveda pa lahko berete tudi kot običajno od začetka do konca. Dodatki bodo omogočili, da še posebej poglobite krščansko stališče razmisleka.

Nikar ne bodimo naivni glede transhumanističnega valjarja. Zato že danes razmišljamo o fascinantnih močeh novih tehnologij, da ne bomo jutri trpeli pod njihovim jarmom. Ali bomo pojutrišnjem sploh še vsi celostno človeški? To je odvisno tudi od nas!

Uvod

Civilna čuječnost pred osrednjo vlogo tehnike:
zavračanje transhumanistične prve pomoči

No, si že našel besedo
»TRANSHUMANIZEM«?

Skoraj, sem že blizu:

TRANSFER KAPITALA
in
TRANZIT
ČREVESNIH TOKOV.

Nova tehnološka napredovanja vabijo človeka, da se postavi na področje etičnih vrednot, da bi ostal resnično svoboden. Vse večja očaranost, ki jo povzročajo zasloni v človekovi duševnosti, je dobila novo vlogo, ki je v veliki meri nezavedna. Postala je namreč cilj, sama sebi namen, in »polnost« slik ali majhnih moči, ki nadomeščajo notranje življenje človeka, njegovo sposobnost razmišljanja in svobodnega odločanja. Pazimo se mimikrije, posnemanja tendenc! Videti je, kot da človeka vodijo trenutni kliki iskanja, s katerimi prehaja s kanala na kanal, s televizije na pametni telefon prek svetovnega spleta na vmesnih zaslonih. Čaščenje teh novih ikon v obliki aplikacij meji na začaranost. Človekovi možgani vedno bolj delujejo kot nenehno povezan računalnik. Tehnika postaja brez opozorila razširjeni jaz in to je šele začetek: verjetno bo šlo vse hitreje in hitreje! Jutri bomo lahko povezani v svojem telesu. Poputritšnjem bomo »nadgrajeni«, »digitalizirani«: bomo še vedno imeli telo? Ali hočemo to? Kaj v resnici hočemo? Ali sploh vemo?

Zdi se, da je človek na razpotju, ker se lahko zaradi tehnološkega zblíževanja, ki ga v laboratorijih obljublja v desetih letih, vse pospeši. Obstaja nevarnost, da si pred tem problemom zatiskamo oči in zamudimo priložnost, da bi ga rešili. Ne dopustimo tem utopistom, da nam narakujejo pravila napačnega obnašanja! Tehnika ni nevtralna, ampak je dvorezen meč. Pomislimo na jedrsko energijo, ki je v službi najboljšega in najslabšega, istočasno je namreč nizkocenovni proizvajalec električne energije in breme za prihodnje rodove zaradi radioaktivnih odpadkov, vojaškega ustrahovanja in Hirošime. Tehnika, plod človeške genialnosti, je čudovito sredstvo, ki si zasluži smiselno uporabo kot preprosto orodje v službi velike dobrine. Ali je to še mogoče v času, ko so meje med človekom in tehnologijo postale zamegljene in ko narašča odvisnost od tehnokracije? Seveda je mogoče, vendar le tako, da se sami angažiramo, in ne tako, da ostajamo pasivni, zasičeni s pogosto nekoristnimi informacijami. Kaj naj rečemo o vseh teh vsiljivih oglasih!? Kako ostati svoboden? Z osvoboditvijo od fasciniranosti nad novimi močmi tehnologije, od njihovega psihološkega pritiska – in jutri biološkega – z vrnitvijo v notranje življenje, ki vodi do resničnega samospoštovanja in zavzemanja za druge. Z mirnim usmerjanjem našega življenja v služnjo preprostim, resničnim in ne več umetnim radostim. Vse to, ne da bi se podredili finančnim interesom, ki se potikajo okoli kot volkovi.

Da, državljska čuječnost je bistvenega pomena, da ne bi postali lutke transhumanizma, ki bi se imel za prvo pomoč, ki je na voljo človeštvu – človeštvo velja odslej za zastarelo – da bi popravil kratke stike

naših možganov! V resnici pa gre za to, da si življenje v celoti povrnemo tako, da pospešimo njegovo rast s ponovnim vlaganjem v svoje najgloblje želje po navzočnosti Boga, ne pa z zunanjim povečevanjem tehnoloških – nečloveških moči. In to je nujno! Nova dinamika tehnoloških prebojev je v teku.

1. Vedno več očaranosti

Zakaj tehnika danes tako močno očara? Smo se znašli na razpotju?

Očaranost nad tehniko je v nesorazmerju med dejanji in njihovimi učinki. Pritisnite na gumb in mesto je popolnoma osvetljeno. Toliko o pozitivni strani. Toda pogledjmo tisto stran, ki zbujata skrb prav toliko, kolikor očara. Sintetični zarodek brez staršev. To je eden od najnovejših raziskovalnih projektov znanstvenikov, prežetih s transhumanistično miselnostjo, katere namen je tehnično »nadgraditi človeka« (2016). To bi bilo mogoče z izdelavo sintetične DNK. Obstaja tudi vznemirjajoč načrt za »gojenje« človeških organov v telesih živali, tudi prašiča (Cell, 2017). Situacija je resna! Četudi je treba vse dobro razločevati, pa transhumanizem tvega s svojim hotenjem po umetnem izboljšanju fizičnih in psiholoških sposobnosti človeka, da preraste v nebrzdan posthumanizem, če se ne odzovemo. Razmišljati moramo mirno in voditi dialog interdisciplinarno, da bomo lahko skupaj sprejemali odločne in odgovorne odločitve. Scientistični relativizem – kar je mogoče, je verjetno zaželeno – ni na mestu. Znanost hitro napreduje, za mnoge prehitro, ker nevarno prehiteva etično spraševanje!

Nekateri napovedujejo združitev človeške inteligence z umetno inteligenco v dvajsetih letih in povečanje naših možganskih zmožnosti za nekaj milijard v tridesetih letih! Eden izmed teh je tehnoprerok Raymond Kurzweil, vodja raziskav pri Googlu, ki se redko moti. Naj gre za sanje ali resničnost, v vsakem primeru je v teku hitro spreminjanje kulturnega vzorca. Moči tehnologije fascinirajo. In pritiskajo na nas. Bo človeku *homo faber* sledil *homo technicus*? »*Homo mechanicus, geneticus in roboticus* se šele začneja« (Marie-José Thiel). Človek mora ponovno vlagati v svojo lastno človeškost, da bi lahko obdržal ... nadzor nad tehniko.

Tehnološko zbliževanje, imenovano NBIC, ki ga *National Science Foundation* obljublja za leto 2025 – čeprav bo v resnici zagotovo nastopilo kasneje, hvala Bogu –, je zbliževanje nanotehnologij, biomedicine, informatike in nevroznanosti, ki že poteka. Vse se pospešuje, zato ne smemo biti naivni. V igri so zelo pomembna etična in finančna vprašanja.

EPILOG

Naravnost proti nadgrajenemu človeku gremo. Pa kaj? »Postanimo resnično svobodni!«

Kam gremo? K vse bolj tehnokratskemu kulturnemu, socialnemu in gospodarskemu ravnovesju? Da, naš *homo sapiens* gre naravnost tja, iz prekoračitve v prekoračitev, in ta nova paradigma se že uveljavlja po vsem svetu, ne da bi nas kaj vprašala! Morda je *homo sapiens* ne bo preživel (Yuval Noah Harari). Vidimo, da naša družba prehaja v novo civilizacijo, primerljivo s spremembo, ki jo je pred približno 12.000 leti prinesel neolitik (Michel Serres). »Vrnitve nazaj ne bo« (Henri-Jérôme Gagey). Da, človek »se spreminja v napravo« (Cynthia Fleury) in je v nevarnosti, da bo nazadoval v »pod-humanizem« (Edgar Morin). Ali imamo takojšnjo možnost spremeniti te velike premike? Pritisk bo ogromen. Razen redkih izjem imamo moč dejansko samo nad samimi seboj. Naš kolibri lahko kliče na odgovornost tudi medije, politike ... in jim govori o biopolitiki. Pridruži se lahko tistim, ki se ne skrivajo (med temi so v Franciji: *La Manif Pour Tous*, *Alliance Vita*, *Fondation Jérôme Lejeune*, IPLH – Institut Politique Léon Harmel, *Liberté Politique* in številni drugi ...), in velikim civilnim demonstracijam. In zdaj, kaj storiti s tem *homo technicus silicium*, ki nas hoče nadomestiti? Ali moramo sprejeti, da je *homo sapiens* razkosan na majhne Lego kocke in v celoti količinsko opredeljen? Ali pa na koncu živi v paru z robotom kot v švedski seriji *Real Humans* / *Resnični ljudje*?

Trenutno potrebujemo preroke, ne robotov. Raje izstopimo iz *small bang* / malega poka, pogledjmo človeka od zgoraj, enotno, z veliko upanja in dobrohotnosti. »Celota je nad njenim delom.« Človeka bi radi soočili z resničnostjo in končnim smislom njegovega obstoja, da tako odgovorimo na njegova najgloblja stremjenja. Ni toliko treba ponovno površno spisati človeka – ob tveganju, da ga uničimo – kot zares

v tišini srca prisluhniti njegovim najbolj skritim željam. »Stvarnost je vedno nad idejo.« Stvarnost »uresničuje« naše življenje, ideja, prepuščena sama sebi, konča v utopiji, ki nima prostora za počitek duše – in ki sploh ni DNK. To je mogoče le pod pogojem, da se osebno angažiramo v tem delovanju, da zapustimo svoje udobje. Moč za to je v nas, okoli nas, zunaj nas. Res je tam! Sprememba je sedaj uresničljiva in je prav tako praktična kot tehnicistično povabilo. Postati resnično sam osebno. Zdi se, da je to celo najbolj verodostojna pot, ki jo je mogoče predlagati, tako je občutek raztreščenosti na majhne koščke – atome, gene, bajte in nevrone – nečloveški in ne pušča src v miru. Vzemimo osebo tam, kjer je danes, in pojdimo naprej.

Teženje po *trans*-, tako kot v *trans*-humanizmu, je treba slišati, vendar ga je treba narediti resnično poosebljajoče. Nenehno razvijanje, izboljšanje, stalno odpiranje novosti in krepitev svojega bitja so upravičene težnje. Osebna, izboljševalna vsakodnevna preobrazba je možna, vendar pod pogojem, da poraja mir, veselje, blagost, dobrotljivost, ljubezen (Galačanom 5,22-25). Globoko veselje (ne pa zadovoljstvo ali čustvenost) je znamenje uresničenega življenja.

Danes je napredek referenčna vrednost – v preteklosti pa je napredek sledil drugim bojem, tistim za človekovo dostojanstvo in individualno svobodo. V redu, toda napredek česa? Človeka celostno človeškega. Napredek ni dodatek bitju. Najprej se porodi iz notranjosti naših življenj, ne pa iz zunanega povečanja, preko pomnoženih virtualnih povezav ... Gre za napredovanje v sposobnosti, da se najprej razdajamo, ne pa da se finančno debelimo ali se vzpenjamo po družbeni lestvici pogosto iz strahu pred prihodnostjo. V resnici postajati sam osebno, se pravi bitje želja, narave in milosti. Glavno merilo: preprostost. Uresničen človek je preprost, poenoten v sebi, odprt za vse. Tudi Bog je preprost, to je celo njegova prva lastnost (Tomaž Akvinski). In če v to ne verjamemo več, se vprašajmo, kaj si v resnici želimo, ampak brez praznih izgovorov.

Za velikim tehnološkim NBIC zbliževanjem je opaziti željo, da bi živeli sami po sebi, bili gospodarji svoje usode in nadzorovali svoje življenje. In potem, vse lepo in prav, toda tudi tukaj končamo s »sindromom kavča«. Na ta sindrom očetovsko opozarja papež Frančišek mlade, ki so prilepljeni na zaslone, in jih spodbuja, naj zapustijo »kavč« pasivnosti in obujejo pohodne »čevlje«, tudi če bodo imeli zaradi tega kak žulj. Življenje ni vedno lahko ... Težnjo, da bi postali edinstveni in vzeli svoje življenje v svoje roke, je treba živeti v samem središču razširjene etične zavesti, ki je odmev glasu našega največjega dobrega.

Globoka nagnjenost v nas hoče iz nas narediti ustvarjalce, vrtnarje naše sreče. Zorenje zahteva čas in vztrajnost. »Čas je nad prostorom.« Ko izstopimo iz svojega mehurčka, razvrščamo resnice in torej tudi prednostne naloge v razširjenem dialogu s čim več ljudmi.

Bi morali »v dobi interneta dobro živeti«? Vsekakor. Ali »internet povečuje naš potencial za občestvo«? Morda, ampak poglejmo na vse te digitalne razvoje s kritičnim očesom. Internet tudi povečuje možnost uhajanja v slabše. Toda od trenutka, ko v »imenu nujne miselne reforme« nočemo več jasno ločiti med »resničnim« in »digitalnim svetom« (Antonio Spadaro), na to vprašanje v imenu celostne formacije ljudi odgovarjamo negativno. Ne zamenjujmo tehnokratske samozadovoljnosti (pustiti ljudem, da se zapirajo v tehnični sistem) s pastoralo (nagovoriti ljudi, tam, kjer so). Življenje je najprej dano s konkretno intersubjektivnostjo, medsebojnostjo. Človeška oseba, edinstveni »jaz«, ne raste iz izolacije pred zaslonom, marveč z grajenjem kakovostnih odnosov s »ti«, iz oči v oči, ob hkratnem tkanju nekega »mi«, nekega skupnega projekta.

Napredek znanosti se ima za neomejenega. Pa kaj? Iskanje neskončnosti nam je v krvi. Nočemo umreti? Toliko bolje. Namesto da bi bila želja po neskončnosti utopični beg pred stvarnostjo v virtualni prostor, v računalniška omrežja z vmesno vsevednostjo ali vsenavzočnostjo, naj bo to želja, ki je zapisana v našo naravo. Oblikovanje te želje pomeni odpiranje našega bitja za nekaj bolj vzvišenega od njega, kolektivni projekt, usmerjen v skupno dobro, v lepoto, predvsem pa v Božjo navzočnost, ki se posluša v tišini z Božjo besedo pred očmi, na štiri oči s Samim, pa tudi v skupni molitvi. »*Kajti vse stvarstvo nestrpno hrepeni po razodetju Božjih sinov*« (Pismo Rimljanom 8,19). Danes gre vse prehitro. Hiperaktivnost vodi do izgube notranjosti in do želje po zapolnitvi praznine. Ustavimo se malo, veliko, da ugotovimo, kaj hočemo, da prisluhnemo drugemu. V nasprotnem primeru nam bodo oblikovalci mnenja нареkovali, kaj moramo misliti!

Transhumanist hoče vse reprogramirati, celico za celico. Naj ve, da ni v prvi vrsti Frankenstein – ki je hotel ustvariti višje bitje, a je ustvaril pošast – marveč Božji otrok. Stvarnik ga prehiteva, blagoslavlja njegovo življenje in ga spodbuja, naj živi dobro z delanjem dobrega. Naj bo On največji! On, ki bolje kakor kdor koli drug pozna svoj stvariteljski »program«. Naša naloga pa je, da ta program gojimo in ohranjamo. Če transhumanist hoče drugim pomagati, da bi manj trpeli, zakaj pa ne, vendar ne tako, da bo skrivoma prevzel mesto Boga: človek-bog ni

narejen zanj. To mesto je že zasedel Bog, ki je postal človek, Kristus. Bolje da ne vztrajate, razen če ga hočete osebno srečati! Ne odžejamo se s pitjem iz šiviljskega naprstnika, ampak potešimo svojo žejo brez zadržkov pri izviru Življenja. Kristus je prišel, da bi nam dal »*življenje v izobilju*« (Janez 10,10).

Drug z drugim hočemo biti povezani, da bi živeli človeški pojav različica 3.0, popolnoma raz-materializiran. Tudi tukaj, zakaj pa ne (razen do popolne dematerializacije), toda zato, da gradimo univerzalno bratstvo in sestrstvo, utelešeno v kakovostnih povezavah v službi enotnosti človeškega rodu, ne pa nove vojne zvezd. »Enotnost je nad konfliktom.« Ponovno se moramo naučiti, kako se gledati iz obličja v obličje brez robota ali avatarja, iz oči v oči, da bi ponovno odkrili, kako obraz drugega ni digitaliziran, marveč edinstven. Čustvovanje, ki ga sproži srečanje, ni umetno, ampak zelo resnično. Ima okus navzočnosti in je nasprotje od naveličanosti samega sebe v samotnem begu v kibernetični svet.

Transhumanist hoče odstraniti človeško telo, ga sleči, da bi bil končno svoboden kot električni impulz. Človek postane odtujen, ko se telo zvede na atome, duša na gene, um na nevrone, njegova sposobnost odnosa na računalniške bajte. Režite salamo na tanke rezine in na koncu je ne bo več. Oseba je tudi njeno telo. Nedeljivo. Naših pet čutil je namenjenih kakovostnemu odnosu z drugimi, z naravo. Pravico imamo, da nismo popolni. Prepustimo to napravam. Čutimo, dihamo! Z našimi duhovnimi čuti lahko celo začutimo Boga. Če hočete leteti, odpravite pa zračni upor, je padec zagotovljen, telo raztreščeno. To je odstop od človeškosti. Vzvišenost človeka je v tem, da je telesen, mesen, resnično edinstven v svojem telesu in po njem v odnosih. Telo je tudi neizogibni posredovalec pri sprejemanju resnične navzočnosti drugega, njegove krhkosti in tudi svoje.

Umoriti hočemo smrt. Prav, odprimo svoja srca večnemu življenju v Božji navzočnosti v majhnih molitvenih skupnostih. Seveda se spopadajmo tudi z globokimi vzroki bolezni: vzvišenost zahteva znanstveno raziskovanje. Odstraniti vse, kar je nezaželeno, staranje, bolečine? Na to ni sistematičnega odgovora, razen da je ranljivost resnično mesto srečanja z drugim in da nas poziva, naj najbolj ranljive vedno spremljamo z ljubeznijo.

Nekateri hočejo ustvariti orjaške umetne možgane, ki bi koncentrirali vse znanje človeštva in omogočili popoln nadzor nad varnostjo državljanov. Božja modrost že obstaja in komunikacija je takojšnja za skromna srca, ki postavljajo zaupanje na vrh svojih prednostnih nalog.

Sveta Mala Terezija iz Lisieuxa zagotavlja, da zaupanje dela »čudeže« in da doseže vse duhovno v globokem srcu. Ne dovolimo, da dvom prevzame prvo mesto v naših življenjih. Zaupanje širi pomen bivanja in obnavlja srečanje z ljudmi, z vsemi.

Bog naj bi razočaral vso generacijo po Auschwitzu, ker je strahopetno dopustil, da so tam počeli, kar so hoteli. Za tiste, ki vsak dan neopazno molijo v svoji sobi ali še bolje v kapeli, je Božja previdnost tudi tam. In ko človek joče, joče Bog z njim; ko človek trpi, se Bog poistoveti s tem trpljenjem; ko se človek veseli, sodeluje v tem tudi nebeško veselje. Bog ni daleč, blizu je tistim, ki ga iščejo. Bog je navzočnost, ki je globlje od tistega, kar zaznavajo naša čutila.

Spoštujmo sami sebe! Res! Celostno spoštovanje izvora, sebe, drugih, skupnega življenja. To so štiri konkretna spoštovanja, potrebna za uspešno življenje, pri čemer se tehnika obravnava kot dobro sredstvo – in ne kot cilj – v celostni službi človeške osebe in trajnostnega družbenega razvoja. Pojdimo naprej, mirno, tudi odločno, ne da bi se pustili očarati z novimi tehnologijami, da bi zadovoljili svojo duhovno lenobo. Namesto tega se pustimo pritegniti resničnemu, izjemno lepemu, cilju Življenja. »*In Duh in nevesta pravita: 'Pridi!'*« (Razodetje 22,17)